

A ROMAI TSÁSZARI ÉS AP. KIRÁLYI FELSÉGNEK
KEGYELMES ENGEDELMEVEL.

Indult BÉTSBOL Szombaton 16. Decemb. 1787.

F. Ts. és Királyi Rendelések, 's más Tudositások.

Edgy ezen hónapnak 5-dikén költ, F. Udvari Ren-
delésnek ereje szerént, a' zabnak és árpá-
nak Magyar-országról más F. Ts. Német Tartomá-
nyokba való ki-vitele keménnyen meg-tiltatott. Ez
az Alfő Auszriai Kormányozó-szék által ki-hirdette-
tett, hogy ki-ki előre gondolkozhassék ezeknek má-
lut lehető meg-szerzésekéről. Béts 6. Dec. 1787.
Bétsben edgy Országos Véka Buzának 60 — 75,
a' Rosnak 43 — 48, az Árpának 30 — 42, a' Zab-
nak 25 — 29 garas az árra, és a' kenyér nagyon
kezd

H h h h h

kezd itt-is kitsínyedni. A' napokban edgy-néhány Magyar-orzági Pólgárokkal találkozáván Bétsben edgy valaki, azt kérdi tőllek: mi ujság othon Földi? Jé Uram! felel az edgyik, fokot beszéllenek; de nem tudhattyuk igaz-é, vagy nem? azt mondhattyúk, hogy annyi Katona van az Országunkban, hogy ha azok 2 esztendeig ott ülnek, és a' termés tsak ollyon léfzen mint két esztendőök alatt vólt, nem fok Buzát hozunk Bétsbe; biz a' Német nem hányja a' hajába a' lisztet, hanem meg-eszi. — Nem fokkal ez előtt Magyar-orzágura nézve a' következendő rendelkezés tétetett közönségesse: — 1.) Hogy az Hivatal-béli Tiszttségekre senki fel-ne vétetődjék, a' kinek illendő Bizonyság-levele a' Tanuló-hellynek Előll-Jároitól nintsen, az iránt, hogy a' Törvény-béli és kivált a' Pólitikára tartozó tudományókat rendszeren ki-tanulván, illendőképpen meg-visgáltatott.

2.) A' mi a' jelen-való időtt illeti, meg-engedi O Felsege, hogy azok-is az elő-menetel-alóll ki-ne rekelzetsenek, a' kiknek ugyan a' meg-nevezett Bizonyság-levelek nintsen, de már magoknak az hivataloknak szörgalmatós föllytatása által eddig-elé, gyakorlást és a' tiszttségekre elég alkalmasságót szereztettek. — 3.) Minthogy a' mint minden hivatalra való kézszület, ugy a' Törvényre való kézszület-is fel-tészti a' *Filozófiának* tanulását: ez szerént nem bótsáttathatik addig senki amazóknak tanulására, míg Bizonyság-levele által meg-nem mutatya, hogy erre már az előtt illendő szörgalmatóságát fordította. A' Prótestánsfók el-bótsáttatnak a' Törvény-tanulásra az Univerzitásnál-is, az Academiáknál ha mutatnak Bizonyság-levelet arról, hogy a' magók Tanuló-hellyeken a' *Filozófiát* tanulták. — 4.) Hogy pedig az ilyen módon el-kézszült ifjaknak, és a' kik magók vifeletek 's erköl-

Isók által másók között ki-tettzettenek, semmi há-
 tera maradások ne legyen elő-menetekben; erre néz-
 ve köteleztetnek a' K. Tudomány-béli Igazgatók az
 ilyen ifjaknak neveit minden Oskolai elztendőnek vé-
 gén a' K. Komissáriusoknak, kiknek Kerületében azok
 hivatali viselni szándékoznak, által adni. Erre kö-
 teleztetnek az Univerfitás Igazgatói-is. Az ifjak
 neveinek ezen Katalógújsa el-fog küldetni, a' mint
 az említett Tudomány-béli ugy az Univerfitások I-
 gazgatóitól-is, az Ország-béli Fő Igazgató-Székhöz,
 innét pedig a' F. K. Magyar-orzági és Erdélyi Ud-
 vari Cantzelláriához, melly katalógusban fel-jegyez-
 tetve kell lenni annak-is, hogy ez vagy amaz ifjú,
 mellyik Fő Ispánnál vagyon bé-jelentetve; ki-
 nek szórofs kötelefsége a' lészzen, hogy a' nál-
 la jelentetett ifjakat a' Vármegye mellett való gya-
 kóroltatásra mindenek felett bótsálsa, és a' hivata-
 lóknak ki-óztásában azoknak előmozdítására leg-inkább
 vigyázzon. — 5.) A' ki-óztott hivatalók Laifró-
 mában legyen edgy különös rubrika, mellyben az
 jegyzettség-fel, hogy vallyon az előbför tiszttség-
 re-lépett személly Oskolai 's meg-visgáláskór kapott
 Bizonyág-levelét, 's mitsóda Tanító-hellyről, vagy
 pedig már az előtt tett szolgálattyának érdemit,
 annak neme szerént, tudta e' mutatni: erre kell vi-
 gyázni a' Tartomány Fő Igazgató-Székinék-is. —
 6.) Ezen F. Rendelésnek valamint a' Tartományban
 minden felé közönségesen, ugy minden Tanuló-helye-
 ken ki-kell hirdettetni, hogy a' tanuló ifjuság meg-
 tudhassa hogy ennek-utánna az elő menetelnek fun-
 damentóna, edgyedül a' jó erkölts és a' szorgalmatos
 tanulás lészzen.

Az a' mód, mellyről a' közönséges Levelék
 előre beszéllenek, mely-szerént a' Muszka és Török

közt kezdődött háborúnak le-kellene tétetődni, éppen olyan külömb külömb-féle, a' mennyi-féle iratól be-fzeltetik: három rend-bélt ezek közzül ide tészunk igen röviden. Némelyek ezt mondják, hogy Auszriának fel-tétele a' volna Frantzia-orzággal meg-edgyezölög, hogy a' Török mondana-le minden kívánságáról *Kriméához és Géorgiához*, és a' mellett engedné által a' Tsászárnénak Oszakovt az ott körül való Tartómánnyal edjütt elég tételül, azért, hogy a' hadakozást ő kezdette amazzal. Austria ellenben ajánlya magát arra, hogy edgy 2 Millionyi esztendőnként való summának néki a' Töröktől való fizetéféért, a' Töröknek minden Europai Tartományair nézve, mind *Kezes*, Frantzia-orzággal edjütt felelna. Némellyek ugy velekednek, hogy Frantzia-ország ezen punktum mellett munkálódná a' békeiséget, hogy a' két ellenkező Tsászári Biródalóm közt 1786-ban tétetett edgyezés ujra tökéletesen erőssítették-meg: a' F. Római Tsászár pedig, végye magára az az iránt való feleletet, mint fejjebb-is vala, hogy a' Török békeiségben birbattya minden Europai Országait, mellyért ez fizessen a' Tsászárnak 6 esztendő alatt 12 Millio Piásttert. Erről meg-lehet jegyezni, hogy ha igaz lenne, ez-által a' Frantzia Udvar nem e-gyébire tzelöz hanem, hogy a' Muszka Udvart örökösön el-lántzolhassa attól, hogy a' Török Udvarhoz valami uj kivánságót formálhasson. Vagynak hatmadszor olyanók-is, kik azt erőssik, hogy a' Pétervári Udvar, edgy Kúrirja által ajánlotta volna a' Töröknek, hogy a' békeiségre nézve a' két következendő fel-tételekre állyon réá. 1-ször, hogy *Kriméáról* önként mondjon-le, és a' Tsászárnénak elég hasznos kereskedést engedjen: 2-ször, hogy a' Római Tsászárnak hadi költségét meg-fizetvén, az ő Bi-ró-

ródmalmainak a' Török Biródalmaival való határi rendelkezésenek-ki. Mind ezek pedig a' Frantzia, Anglus és Prufsús Udvarok kezezsége mellett mennye- nek véghez. Látni való melly bizontalanók mind ezen dolgok: várjuk hát azoknak végét illendő vá- rokózással: ez meg-jegyzésre méltó, hogy a' F. Tsászárnak készületei olyan nagyok, a' millyesekre mostonság nem emlékeznek. Azt modják, hogy tsak az eddig való költsége-is többre ment már 12 Mil- lio Forintnál. Valami Konstantzinápolyi újabb ma- gános levelek azt erősítik, hogy távol vagyón a' Török Udvar attól, hogy leg-kisebb gondolattában-is lenne Kriméát a' Tsászárnénak engedni; sőt keményen meg bátorózva vagyón az iránt-is, hogy a' Tsászárnak se engedjen leg-kisebbet-is még tsak a' határ dolgában- is. Nem várhattyük hát ezen hir-szerént, hogy a' Török a' békekeséges ajánlásokat mind addig bé-végye, míg némely ütközetekben jobban-is meg-nem rontatik: melly dolog az itt Bétsbe minden felöll öszve jö- vő tudósítáfok szerént, már olyan közzel-is láttá- tik lenni, hogy minden orán fontos történeteket re- mélhetünk az olvasásra. — A' Bukkovinai Ts. és K. Tábor olyan kézzen mondatik lenni, hogy a' már oda közelített G. G. Anhalttól vezéreltetett Muszka Táborral, akár melly munkára mindenkor edgybe foglaltathatik. — A' Bosniái Basá azt a' parantsolatot vette volt valamivel ez előtt, hogy 30 ezéred magával Oláh-ország felé indullyón: most pedig hirtelen más ezzel ellenkező rendelés érkezett hozzá, hogy az Országból sohóvá se mennyen, szün- telen kézzen állyon, hogy akár mely időben oda in- dulhafson az hová parantsoltatik: kétség kívül ve- tzik észre a' szomszédók, hogy az Auszriai Szergek- től formáltatott Kordon, egyéb helyett-is szolgál- hat.

hat. — Erről a' Kordonról, edgy Bukkovinában lévő Tiszt Urnak velekedéseiről érkezett tudósításban, a' többek között ezt-is olvassuk, — *ha Kordon, ugyan Kordon.* — A' Lengyelek között ismét ujúl az a' hír, hogy *Varsóban* edgy Muszka Printz fogna a' Katholika Vallásban neveltetni. Ez az, a' mi a' Lengyelek nagy részének leg-nagyobb nyughatatlansága a' jelen való időben. Edgy rész a' Prusushoz más a' Frantziához fojamodnék jó szívvvel, az ezen dológ által előre el-nézett tzelnek meg-akadályoztatására; némellyek nem jó szívvvel fognak még a' Török ellen-is a' Tsászárné mellett: meg válik mi lesz a' fok bizontalanságnak vége. — A' Kolosvári Levelekből azt ertjük, hogy minden Erdélyben lévő Oskolákhoz olly parantsolat érkezett, melyfzerént azok a' Tanuló ifjak, kik a' Székely Lovasfereg Zászlója alá, mint született Katonák, bé-vágnak irva, haza hivattatnak. — A' Székes-Fejérvárt *Grofo*, Debretzenben pedig *Kurirt* jádzott *Török* nevü Keresztény, a' múlt napokban kötvé hazaték Bétsbe, és olly helyre téteték, hól a' nap nem fog a' szemébe sütni. — A' kegyelmes Monárkhának 2 minapi jeles tselekedeteit beszéli a' Bétsi Közönség: itt a' Kenyérsütök drágaságot akarván bé-hozni, ninthogy a' Monárkha azt nékik nem engedi, kényelenségből sütik a' kenyeret és nem mindennek szokának pénzért-is adni; azért — az ugy nevezett *Vinben kotsizván-ki* ő Felsége, edgy Kenyérsütőnek áza előtt a' szegénységnek igen nagy fokoságát szemeli; kérdi: mi bajok volna? Felséges Tsászár! feldének ezek, pénzünkért sem akar ezen süto kenyeret adni! le-fzál a' Monárkha a' kotsiról és a' kenyeret a' népnek maga minden pénz-nélkül ki-olztván azt mondá: én fogok ezért a' néknek meg-fizetni.

A' mint Frantzia-országnek hitele allándóbb fundamentomón u. m. az Országnek igen jó fekvésén, annak magában származó tulajdon jóvair és a' népnek bővségén vagyón fündáltatva: ugy igaz az, hogy Angliának hitele egyedül a' lakófoknak kereskedés-béli szörgalmatofságóktól függesztetett-fel; melly dollog amazóknál főkkal váltószandóbb lévén, nem tsuda, ha némellyek ugy itélnek-is, hogy Frantzia-országót, kevés esztendőnyi jó Pólgári-gazdaság erőslábra állithatná. Most-is nagyobb adófság fekszik Anglián mind Frantzia-országón: igen nevezetes pedig az, hogy az elsőnek adófsága allandó, a' midőn az utófsónak minden adófságai ollyon régula szerént vagynak fel-vétetve, hogy az azokról való intereffsel edjütt maga az adófság-is el-múlik, mikor a' költsön-adó meghal. Most-is ezen bölts régula a' Királynak plámma: ezen a' módon akarja azon költsön pénznek, melyrol fellyebb irtúnk, fel-fzedését a' Parlamentum által meg-erősittetni. Ha a' dollog közönségesen bé-vétetődik, öt esztendők főgnak eltelni, az egész sümmanak fel-vétele alatt: 1788-ra 110 — 1789-re 100 — 1790-re 90 — 1791-re 80 — 1792-re pedig 70 Milliók rendeltettek a' Király tetrzéfe szerént a' költsön fel-vételre. Hogy pedig ollyanók tanáltsanak, kik illyen nagy süm-mát fel-adni bátorkodjanak, ugy láttzik, hogy a' Frantzia Pólitika a' *Nántesi Végezésnek* meg-ujjtáfa által akarja véghez viinni, mellyen a' Fő-Minister Brienne Ur egész erővel munkálodik: a' Parlamentumnak fel-tétele mely alatt erre reá allani szándékozik ez az, ha t. i. a' Király le-móndona arról a' hatalómról, mely-szerént a' kit tettzik a' maga ugy nevezett *számkivetésbe küldő levele* által, számkivetésbe küldhet. Nem-is lenne, ugy itélnek közönsége-

fen, a' Proteftánfökhöz való ezen kedvezés, a' költésön vétetendő pénzre nézve, hafzón nélkül, kiválba igaz, hogy az Hollándiából ki-költözött kisebb 's nagyobb mind két rendbéli személyneknek száma 16-ezerre, a' külömb külömb-féle fekvő jószágoknak ára pedig, melyeket bizonyos Hollándiai Familiák Flándriába, Normándiába 's más parton való Tartományokba vásároltanak, 12 Millionra meggyent; és hogy mihent a' Proteftánfök szabadsága Frantziaországban a' Nántesi végezés meg-erősítése által, felállittatik, 36 gazdag Familiák fognak minden vagyonókkal oda által költözni.

Frantzia-országban edgy Oct. 17-kén költ rendelet által az ugy nevezett *Klün* Barátok Szerzete eltöröltetett, ugy mind azonáltal hogy a' jelen lévő tagjai annak, a' Klastromoknak el-vétetett jövedelméből külön külön ki-fogják a' magok élelmekre szükséges mindennapi földöt kapni. —

Az Angliai Parlamentum 27-dik Növenberre öfzve gyülvén el-kezdődött, a' midön a' Kiráy a' bé-vett rendtartás-szerént, hófzfas beszédet tartán, elé adta mely, szerentséfen tsendefedett légyenle az az egyenetlenség mely Anglia és Frantzia-országok között a' Hollándiai zenebona alkalmatosságával támódott vóit; és hogy már a' jövendő-béli tartos békefésre mint edgy előre el-látni lehetne: ellenben ki-mutatta bizonyós panaszolkódása által azon kedvetlenségét-is, mell et benne Európának, a' Török és a' Tsáfszarné között támódott had által felbóntatott békefése, gerjeszt. Ezen Parlamentum folyásáról másfzör többet.